

Bæltbassensbestanden af marsvin kan uddø

Af Jørgen Jeppesen, journalist, Ph.d.
Miljøorganisationen Red Lillebælt

Bestanden af marsvin i Bæltbassens, som Lillebælt er del af, falder dramatisk. Det dokumenterer førende havpattedyrforskere fra bl.a. Sverige, Tyskland og Danmark i en ny [artikel](#)¹⁾. Hvis udviklingen fortsætter, kan bestanden på sigt ikke reproducere sig selv.

Den vigtigste årsag til tilbagegangen er fiskeriets bifangst. Men flere andre faktorer kan være med til at presse hvalens levevilkår. Forskerne skriver (oversat fra engelsk, *red.*): "Undervandsstøj fra antropogene (menneskeskabte, *red.*) kilder, såsom skibsfart og konstruktion af offshore anlæg, er stigende og kan føre til fortrængning af dyr fra vigtige habitater, overdøvelse af kommunikation, forstyrrelse af fødesøgning samt høretab".

Forskerne rapporterer i artiklen, at de på trods af ihærdige forsøg ikke kunne observere et eneste marsvin i et stort område omkring en havvindmøllepark, mens nedramningen af fundamenterne fandt sted.

Det samme vil ske, når man banker fundamenterne til elleve 256 meter høje havvindmøller ned i bunden af Lillebælt over et 30 kvadratkilometer stort areal. Marsvinene flygter fra området, ellers dør de, fordi deres hørelse ødelægges. Man opsætter derfor såkaldte boblegardiner, der nedsætter lydtrykbølgerne. Men det ændrer ikke på det faktum, at dyrenes naturlige adfærd forstyrres.

Effekten af adfærdsforstyrrelser i forening med andre samtidige forstyrrende faktorer, f.eks. mangel på føde på grund af overfiskning, iltvind og stigende havtemperatur, bekymrer forskerne.

De skriver: "Det er uvist, hvordan disse yderligere risikofaktorer indvirker på marsvin på populationsniveau. Den kumulative effekt af disse faktorer kan også påvirke risikoen for bifangst af individer, for eksempel hvis deres hørelse beskadiges af støjpåvirkninger".

Undervandsstøj fra tre anlægsprojekter vil i årene 2024-2027 forstyrre marsvinene i det sydlige Lillebælt.

I øjeblikket anlægges en pier ved [Nordborg Ferieresort](#)²⁾ på Als, hvor 130 stålpæle af 16-18 meters længde over en periode på to måneder rammes eller vibreres ned i havbunden. I 2025-2027 oprenses [generationsforureningen](#)³⁾ i havet ud for den nærliggende Himmark Strand. Her nedrammes spunsvægge i to større havområder for at fjerne sundhedsfarlig forurening, der siver ud under havbunden fra Danfoss-deponier. I samme periode anlægges Lillebælt Syd Vindmøllepark.

Såvel oprensningen af generationsforureningen som anlæggelsen af pieren sker i et Natura-2000 område, som skal give særlig beskyttelse til marsvin. Havvindmølleparken opføres få hundrede meter nord for samme Natura-2000 område og tæt på et andet Natura-2000 område i havet vest for Helnæs, som også er udpeget for at beskytte marsvin, bl.a. fordi der ifølge Naturstyrelsens [handleplan](#)⁴⁾ for området her er en særlig høj hyppighed af hvalen.

Man kan altså konstatere, at marsvinene i det sydlige Lillebælt i månedlange perioder vil blive forstyrret af øget undervandsstøj i de kommende fire år. Det sker samtidig med, at netop dette område tilsyneladende får stadig større betydning for beskyttelsen af Bæltbassensbestanden. Hyppigheden af marsvin i det sydlige

Lillebælt stiger nemlig, mens den samlede forekomst af bestanden falder. Den danske marinbiologiske ekspertise konkluderer derfor i en [rapport](#)⁵⁾, at det sydlige Lillebælt ser ud til at have voksende betydning for den sårbare Bælthavsbestand af marsvin, og man opfordrer til fremover at beskytte områderne bedst muligt, bl.a. ved at hindre forstyrrelser fra undervandsstøj.

To danske forskere er medforfattere til den nye artikel, der påviser den kritiske udvikling for Bælthavsbestanden af marsvin. Det er seniorrådgiver Signe Sveegaard og professor Jonas Teilmann fra Institut for Ecoscience på Aarhus Universitet. Signe Sveegaard har desuden sammen med kollegaen, professor Jakob Tougaard på bestilling af Energistyrelsen kommenteret de afsnit i miljøkonsekvensrapporten for Lillebælt Syd Vindmøllepark, der omhandler marsvin.

I deres [notat](#)⁶⁾ påpeger de mangler i støjmodelleringer og beregninger på, hvor mange marsvin der færdes i det område, hvor havvindmøllerne opføres. De skriver desuden, at der vil forekomme adfærdsforstyrrelser i en radius af 12,5 km, men at der ikke forventes store eller væsentlige varige effekter på Bælthavsbestanden, fordi dyrene trækker væk, mens arbejdet står på.

Red Lillebælt har i lyset af de nye oplysninger om den alarmerende nedgang i Bælthavsbestanden bedt de tre forskere besvare en række spørgsmål om konsekvenserne for marsvinene af den øgede støjpåvirkning i Lillebælt.

Desværre kan offentligheden indtil videre ikke få svar på spørgsmålene, selv om de ifølge Signe Sveegaard er "fornuftige og relevante". Det skriver hun i en mail til Red Lillebælt, hvori hun oplyser, at Institut for Ecoscience er rådgiver for Energistyrelsen og Miljøstyrelsen i sagen, og derfor ikke kan påtage sig at udføre en særskilt vurdering. Hun oplyser desuden, at en fagligt forsvarlig besvarelse vil kræve 1-2 ugers arbejde, som skal aftales i en separat kontrakt.

De ubesvarede spørgsmål er:

Spørgsmål 1: *Marsvinenes adfærd vil blive forstyrret op til 12,5 km fra det sted, man nedrammer et møllefundament. Hvilke forstyrrelser i adfærden er der tale om?*

Spørgsmål 2: *Hvad betyder forstyrrelserne for marsvinenes fødesøgning, kommunikation, yngelpleje og evt. andre vigtige livsfunktioner?*

Spørgsmål 3: *Miljøstyrelsen har i et høringssvar efterlyst viden om, hvor marsvinene vil søge hen, og om der er føde til dem i de pågældende områder? Ved I, hvor marsvinene vil søge hen, og om der er føde til dem i de pågældende områder?*

Spørgsmål 4: *Som beskrevet ovenfor vil marsvinene i det sydlige Lillebælt i årene 2024-2027 blive forstyrret af øget undervandsstøj fra tre anlægsprojekter i og nær Natura-2000 områder, som skal beskytte den sårbare art. Vil støjen øge risikoen for negative kumulative effekter på Bælthavsbestandens bevaringsstatus?*

Spørgsmål 5: *Er den øgede undervandsstøj i det sydlige Lillebælt i årene 2024-2027 forenelig med den marinbiologiske ekspertises opfordring til at beskytte områderne bedst muligt, bl.a. ved at hindre forstyrrelser fra undervandsstøj?*

Spørgsmål 6: *I Natura 2000 lovgivningen gælder et forsigtighedsprincip, der indebærer, at hvis der er videnskabeligt grundlag for rimelig tvivl om skadevirkninger, så skal denne tvivl komme Natura 2000-området til gode. Udgør den nye viden om Bælthavsbestandens sårbarhed og den mulige betydning af*

kumulative effekter et videnskabeligt grundlag for rimelig tvivl om skadevirkningerne på marsvin af ovennævnte anlægsarbejder i det sydlige Lillebælt?

Spørgsmål 7: Folketinget har vedtaget at etablere en marin naturnationalpark i Lillebælt. Bør det sydlige Lillebælt indgå i parken som strengt beskyttet hav for bedst muligt at sikre marsvinets overlevelse?

Spørgsmål 8: Bælthavsbestanden af marsvin falder med 2,7 procent hvert år, og bestandens overlevelse kan på sigt være truet. Vil I på baggrund af den nye viden om faldende forekomst og usikkerhed om betydningen af andre risikofaktorer, herunder øget undervandsstøj med potentielt kumulative negative effekter, fraråde beslutningstagerne at tillade havvindmølleparker i farvande, herunder det sydlige Lillebælt, som har stor og voksende betydning for bestandens beståen?

Referencer

- 1) Owen, K., Gilles, A., Authier, M., Carlström, J., Genu, M., Kyhn, L. A., Nachtsheim, D. A., Martinez, N. R., Siebert, U., Sköld, M., Teilmann, J., Unger, B., & Sveegaard, S. (2024). A negative trend in abundance and an exceeded mortality limit call for conservation action for the Vulnerable Belt Sea harbour porpoise population. *Frontiers in Marine Science*.
<https://doi.org/10.3389/fmars.2024.1289808>
- 2) VVM-tilladelse med tilhørende miljøkonsekvensrapport for Nordals Ferieresort / Nordborg Ferieresort. <https://sonderborgkommune.dk/vvm-tilladelse-med-tilhoerende-miljoekonsekvensrapport-nordals-ferieresort-nordborg-ferieresort>
- 3) Sådan fjernes forureningen. <https://regionsyddanmark.dk/klima-og-miljo/vand-og-jord/generationsforureningerne/himmark-strand/sadan-fjernes-forureningen>
- 4) Natura 2000-planlægning 2022-2027. <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturindsatser/natura-2000/natura-2000-planlaegning-2022-2027>
- 5) Miljøtilstand og presfaktorer i Lillebælt. Karen Timmermann, Jesper Christensen, Signe Sveegaard, Flemming Thorbjørn Hansen, Jonas Teilmann, Martin Mørk Larsen, Niels Jepsen, Jens Würbler Hansen. Section for Coastal Ecology National Institute of Aquatic Resources Section for Freshwater Fisheries Ecology Aarhus University. <https://orbit.dtu.dk/en/publications/milj%C3%B8tilstand-og-presfaktorer-i-lilleb%C3%A6lt>
- 6) Sveegaard, S., & Tougaard, J., (2024). Review af miljøkonsekvensrapport i relation til marsvin: Lillebælt Syd Havvindmøllepark, 13 p., Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi No. 9 https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2024/N2024_09.pdf.
<https://pure.au.dk/portal/en/publications/review-af-milj%C3%B8konsekvensrapport-i-relation-til-marsvin-lilleb%C3%A6lt>